

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 marca 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpoznaniu wniosku z dnia 4 marca 2022 r., odmówił Z. P. prawa do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia praw do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wskazując, że wnioskodawca nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zakład podał, że na wymagane 15 lat pracy w szczególnych warunkach wnioskodawca wykazał staż jedynie w ilości 13 lat i 10 dni w okresach:

- od 9 sierpnia 1976 r. do 25 października 1976 r. oraz od 10 listopada 1978 r. do 30 września 1987 r. w Zakładach (...),
- od 14 października 1987 r. do 13 września 1991 r. w Zakładach (...).

Do stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze Zakład nie uwzględnił wnioskodawcy okresów:

- od 26 października 1976 r. do 18 października 1978 r. ponieważ w tym czasie wnioskodawca odbywał służbę wojskową,
- od 19 października 1978 r. do 9 listopada 1978 r. ponieważ wnioskodawca nie powrócił do pracy po odbyciu zasadniczej służby wojskowej.

(decyzja k. 76 akt ZUS)

Z. P. złożył odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a także o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych. Uzasadniając swoje roszczenie wnioskodawca zaznaczył, że w sprawie bezsporne jest, że odbywał zasadniczą służbę wojskową w okresie od 26 października 1976 r. do 18 października 1978 r., zarzucając, że ZUS bezpodstawnie nie zaliczył tego okresu do stażu pracy w szczególnych warunkach. Odwołujący argumentował, że zaliczenie okresu służby wojskowej do stażu pracy w szczególnych warunkach skutkowałoby osiągnięciem wymaganego prawem łącznego stażu takiej pracy w wymiarze 15 lat i 2 dni. Wnioskodawca podkreślił, że po zakończeniu służby wojskowej powrócił do pracy w Zakładach (...) przed upływem 30 dni od dnia zwolnienia ze służby. (odwołanie k. 3-4)

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie, a odnosząc się do argumentacji skarżącego podniósł, że przy ustalaniu prawa do rekompensaty okres służby wojskowej nie może zostać zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych, gdyż art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. dotyczy jedynie okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a okres służby nie jest okresem pracy. (odpowiedź na odwołanie k. 27)

W piśmie procesowym z dnia 27 czerwca 2022 r. pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie, argumentując, że do bezspornego stażu pracy w warunkach szczególnych powinien być dodatkowo zaliczony okres odbywania zasadniczej służby wojskowej, podkreślając, że przed służbą wojskową odwołujący pracował w warunkach szczególnych, zaś po zakończeniu służby w wojsku w dniu 18 października 1978 r. wnioskodawca wrócił do tego samego zakładu pracy, którym pracował w warunkach szczególnych w dniu 10 listopada 1978 r., a zatem przed upływem 30 dni. Konkludując stwierdził, że do okresu pracy w warunkach szczególnych powinien być zaliczony okres zarówno okres od 26 października 1976 r. do 18 października 1978 r., jak i okres od 19 października 1978 r. do 9 listopada 1978 r. (pismo procesowe pełnomocnika wnioskodawcy k. 31)

Na rozprawie z dnia 27 września 2022 r. pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie oraz wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, natomiast pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie odwołania. (e-protokół rozprawy z 27.09.2022 r. zapis: 00:01:12, 00:02:26, 00:03:36)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. P. urodził się (...) (okoliczność bezsporna)

W okresie od 9 sierpnia 1976 r. do 30 września 1987 r. wnioskodawca był zatrudniony w Zakładach (...) na stanowisku szlifierza narzędziowego. (okoliczność bezsporna; a nadto świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych k. 71 akta ZUS)

W okresie tego zatrudnienia odbywał zasadniczą służbę wojskową - od 26 października 1976 r. do 18 października 1978 r. (okoliczność niesporna, a nadto kserokopia książeczki wojskowej k. 6-15, kserokopia legitymacji ubezpieczeniowej k. 16-23)

Po zakończeniu tej służby wnioskodawca powrócił do pracy na tym samym stanowisku szlifierza narzędziowego w Zakładach (...) w dniu 10 listopada 1978 r., tj. przed upływem 30 dni od dnia zakończenia służby w wojsku. (kserokopia książeczki wojskowej k. 6-15, kserokopia legitymacji ubezpieczeniowej k. 16-23, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych k. 71 akt ZUS)

Zakład pracy wystawił odwołującemu świadectwo pracy w warunkach szczególnych, w którym potwierdził, że wnioskodawca w okresie od 8 sierpnia 1976 r. do 30 września 1987 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w warunkach szczególnych przy szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowaniu mechanicznym zgodnie z wykazem A działem III poz. 78 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. – Dz.U. Nr 8, poz. 43, na stanowisku szlifierza narzędziowego wymienionym w wykazie A dziale III poz. 78 pkt 1 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego Nr 19 z dnia 6 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w warunkach szczególnych w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego. (świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych k. 71 akt ZUS)

Organ rentowy uwzględnił wnioskodawcy jako bezspornie wykazane do stażu pracy w warunkach szczególnych następujące okresy:

- od 9 sierpnia 1976 r. do 25 października 1976 r. oraz od 10 listopada 1978 r. do 30 września 1987 r. w Zakładach (...),
- od 14 października 1987 r. do 13 września 1991 r. w Zakładach (...),

co łącznie dało bezsporny staż pracy w warunkach szczególnych w ilości 13 lat i 10 dni.

(okoliczności niesporne)

W dniu 23 lutego 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. z urzędu w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego przyznał Z. P. prawo do emerytury, jednocześnie stwierdzając, że w związku z powyższym ustało prawo renty z tytułu niezdolności do pracy ubezpieczonego z dniem 21 lutego 2021 r. (decyzja z 23.02.2021 r. k. 66 akt ZUS)

W dniu 4 marca 2022 r. Z. P. złożył wniosek o przyznanie prawa do rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych. (wniosek k 69 akt ZUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd odtworzył na podstawie powołanych dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w tym także załączonych w aktach rentowych. Powołane dokumenty nie budzą wątpliwości, co do ich autentyczności, nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a i Sąd nie znalazł z urzędu powodów by to czynić, uznając, że stanowią one w pełni wiarygodne źródło dowodowe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy wnioskodawcy przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z art. 2 pkt. 5 i art. 21 ust.1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 1340 ze zm.) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15 – LEX 2044406).

Zgodnie z art.21 ust.1 cytowanej ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 tej ustawy, ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Przepisy art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art. 21 ust.2 w/w ustawy, jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W literaturze podkreśla się, że wykładnia przepisu art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych nie może prowadzić do absurdalnego wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjąć tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym lub rozpoczęli służbę po 31 grudnia 1998 roku.

Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX).

Zgodnie z art. 23 ust. 1 cytowanej ustawy, ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.

Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o których mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 23 ust. 2 ustawy). Jako dodatek do kapitału początkowego, razem z kapitałem początkowym podlega waloryzacji.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołujący nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2022 r. , poz. 504 ze zm.; dalej też ustawa emerytalna), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei w art. 32 ust.4 ustawy emerytalnej, postanowiono, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W rozpoznawanej sprawie nie było sporu co do tego, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia w Zakładach (...) od 9 sierpnia 1976 r. do 25 października 1976 r. oraz od 10 listopada 1978 r. do 30 września 1987 r. pracował w warunkach szczególnych w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku szlifierza narzędziowego.

Powyższy okres został uznany przez organ rentowy, co razem z drugim bezspornym okresem pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w Zakładach (...) od 14 października 1987 r. do 13 września 1991 r. - dało skarżącemu łącznie niesporny staż pracy w warunkach szczególnych w ilości 13 lat i 10 dni.

Do pracy w warunkach szczególnych ZUS nie uwzględnił natomiast wnioskodawcy spornego okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od 26 października 1976 r. do 18 października 1978 r., do której odwołujący został powołany w trakcie zatrudnienia w Zakładach (...) i po zakończeniu, której powrócił do pracy w tych Zakładach na to samo stanowisko szlifierza narzędziowego w dniu 10 listopada 1978 roku, a zatem przed upływem 30 dni od zakończenia służby wojskowej.

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko organu rentowego w tym zakresie jest błędne.

Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem, okres zasadniczej służby wojskowej, odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2006 r., III UK 5/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 108).

Stanowisko takie znalazło potwierdzenie również w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego, zgodnie z którą czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1974 r.) zalicza się na warunkach wynikających z tego przepisu – do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (uchwała Sądu Najwyższego (7) z 16 października 2013 r., II UZP 6/13, OSNP 2014, nr 3, poz. 42.).

Przepisami tymi były przepisy ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220), a konkretnie art. 108 ust. 1, zgodnie z którym (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy.

W myśl powołanej uchwały Sądu Najwyższego czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Od dnia 1 stycznia 1975 r. brzmienie powyższego przepisu uległo jedynie nieznacznej redakcyjnej zmianie irrelevantnej z punktu widzenia omawianego zagadnienia. Stanowił on bowiem, że czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby.

Stanowisko wyrażone w powołanej wyżej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., o dopuszczalności co do samej zasady możliwości kwalifikowania okresu zasadniczej służby wojskowej jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, zachowuje zatem swoją aktualność również w odniesieniu do stanu prawnego obowiązującego od dnia 1 maja 1975 r.

Powyzsza uchwała Sądu Najwyższego nie rozstrzyga jednak kwestii czy dobrodziejstwo zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do pracy w szczególnych warunkach odnosi się również do sytuacji opisanej w art. 108 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, tj. do żołnierzy, którzy przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej nie byli zatrudnieni, albo po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy lub w innej gałęzi pracy.

Art. 108 ust. 2 powołanej ustawy – w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r. – stanowił, że okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia również żołnierzom podejmującym zatrudnienie, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy lub w innej gałęzi pracy.

Od dnia 1 stycznia 1975 r. brzmienie ww. przepisu uległo zasadniczej zmianie i przewidywał on, że Rada Ministrów po porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych ustali w drodze rozporządzenia, w jakim zakresie czas

odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia również pracownikom, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo którzy po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy.

Rozporządzeniem, o którym mowa w powyższej delegacji ustawowej było rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 marca 1975 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. z 1975 r., Nr 10 poz. 61).

Zgodnie z § 7 ust. 1 tego rozporządzenia żołnierzowi, który z ważnych przyczyn nie podjął poprzedniego zatrudnienia albo przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosił do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wnioski o skierowanie do pracy i na podstawie tego skierowania podjął pracę albo podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu.

W myśl § 7 ust. 2 rozporządzenia - żołnierzowi, który z ważnych przyczyn nie podjął poprzedniego zatrudnienia, wlicza się do okresu zatrudnienia w nowym zakładzie pracy, w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1, także czas zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym był pracownikiem w dniu powołania do służby wojskowej, jeżeli spełnił warunek określony w ust. 1.

Natomiast zgodnie z brzmieniem § 5 ust. 1 rozporządzenia, żołnierzowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 2-4, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.

Wyżej wymienione rozporządzenie weszło w życie od dnia 4 kwietnia 1975 r. i obowiązywało do 31 sierpnia 1979 r., gdyż od dnia 1 września 1979 r. przepisy zostały zmienione (obowiązywały w nowej wersji do 21 listopada 1983 r.).

Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 czerwca 2016 r. (III PK 119/15, LEX nr 2117653), zgodnie z którym problem wliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia powinien być rozstrzygnięty na podstawie przepisów obowiązujących w dacie podjęcia zatrudnienia po zakończeniu służby wojskowej.

Z powyższego wynika, że okres pełnienia niezawodowej służby wojskowej należało traktować tak samo, jak wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy, pod tym jednak warunkiem, że pracownik podjął pracę w ciągu 30 dni po zwolnieniu go ze służby wojskowej, czy to w zakładzie, w którym był zatrudniony w dniu powołania do służby wojskowej, czy w innym, bądź podjął pracę na podstawie skierowania terenowego organu administracji państwowej stopnia podstawowego po raz pierwszy, a wniosek o skierowanie do pracy złożył w ciągu 30 dni od zwolnienia ze służby. Jeśli więc pracownikowi już raz wliczono okres służby wojskowej do pracowniczego stażu zatrudnienia, to okres tej służby stał się "ciągniony" – stanowi z nim jedność oraz dzieli w przyszłości jego los i dlatego późniejsze zmiany legislacyjne w przepisach o zaliczaniu służby wojskowej do pracowniczego stażu pracy, nie mogły mieć wpływu na ustalenie uprawnień z zakresu prawa pracy. (zob. wyrok SN z 22.06.2016 r., III PK 119/15, LEX nr 2117653 oraz wyrok SN z 18.12.2012 r., II PK 138/12, LEX nr 1619629).

Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 marca 2013 r. (I UK 544/12 LEX nr 1383246) wskazując, że dopiero z dniem 21 października 2005 r. - gdy wszedł w życie art. 1 pkt 39 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 180, poz. 1496), który nadał nową treść między innymi art. 120 ust. 3 z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej - czas odbywania tej służby wlicza się wyłącznie do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień wynikających ze stosunku pracy, z wyłączeniem uprawnień przysługujących wyłącznie pracownikom u pracodawcy, u którego podjęli pracę.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że w myśl art. 120 ust. 1 ustawy, pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych. Jednocześnie pracownikowi, który podjął pracę lub złożył wniosek o skierowanie do pracy po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej, czas odbywania służby wliczał się do okresu zatrudnienia tylko w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej oraz uprawnień emerytalno-rentowych (art. 120 ust. 3).

Sąd Najwyższy stwierdził przy tym, że z analizy systematycznej tego brzmienia wynika, iż w dalszym ciągu "wszelkie uprawnienia wynikające z... przepisów szczególnych" (art. 120 ust. 1) to także uprawnienia emerytalno-rentowe. Skoro okres zasadniczej służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych pracownikowi, który podjął pracę po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej (art. 120 ust. 3), to tym bardziej był wliczany w tym zakresie pracownikowi, który zachował ten termin (art. 120 ust. 1). Pomimo kolejnych, licznych zmian redakcyjnych ustawy o powszechnym obowiązku obrony, w dalszym ciągu obowiązywało zawarte w art. 120 ust. 1 i 3 ustawy "wliczanie" okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych. Zostało ono usunięte dopiero z dniem 21 października 2005 r. Wówczas wszedł w życie art. 1 pkt 39 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 180, poz. 1496), który nadał nową treść między innymi art. 120 ust. 3 ustawy. Zgodnie z tym brzmieniem, które obowiązuje do chwili obecnej, pracownikowi, który podjął pracę po upływie trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej, czas odbywania tej służby wlicza się do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień wynikających ze stosunku pracy, z wyjątkiem uprawnień przysługujących wyłącznie pracownikom u pracodawcy, u którego podjęli pracę.

Nie jest zasadnym również twierdzenie ZUS, że nie ma możliwości zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do pracy w warunkach szczególnych w przypadku żądania rekompensaty.

W tym kontekście Sąd Okręgowy podzielił pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z dnia 23 listopada 2021 r., (...) 251/21 (Legalis nr 2689223), odmawiającym przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, w którym Sąd Najwyższy wskazał, że kwestia zaliczenia okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do stażu uprawniającego do wcześniejszej emerytury była przedmiotem uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13 (OSNP 2014 nr 3, poz. 42), w której jednoznacznie rozstrzygnięto - na korzyść ubezpieczonych - wątpliwości prawne w przedmiocie zaliczania zasadniczej służby wojskowej do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym (obniżonym) wieku emerytalnym.

Sąd Najwyższy zajął, zgodnie z powyższym, stanowisko w wyroku z dnia 5 sierpnia 2014 r., I UK 442/13 (LEX nr 1491097), w którym stwierdził, że czas zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu uprawniającego do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Takie doliczenie jest możliwe tylko wówczas, gdy zainteresowany podjął pracę w szkodliwych warunkach w ciągu 30 dni od opuszczenia wojska. Również w wyroku z dnia 3 sierpnia 2016 r. Sąd Najwyższy podkreślił, że przepis art. 108 ust. 1, a następnie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej nadawał żołnierzom zasadniczej lub okresowej służby wojskowej szczególne uprawnienia, nakazując wliczenie czasu odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym żołnierz podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających nie tylko z Kodeksu pracy (a zatem prawnopracowniczych), ale także z przepisów szczególnych.

Z przepisów tych wynikała zatem czytelna i językowo jednoznaczna zasada, że pracownikowi, który we wskazanym terminie po zakończeniu służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w chwili powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych. Powołane przepisy statuowały zatem fikcję prawną, odnoszącą się do wszelkich (tak z zakresu prawa pracy, jak i zabezpieczenia

społecznego - lege non distinguente nec nostrum est distinguere) przepisów szczególnych (I UK 283/15, LEX nr 2148646).

Sąd Najwyższy w powołanym wyżej orzeczeniu stwierdził przy tym, że przytoczone wyżej orzecznictwo ma również zastosowanie w przypadku wliczania zasadniczej służby wojskowej do wymaganego stażu pracy w szczególnych warunkach w związku z ubieganiem się o rekompensatę z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach na podstawie art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 maja 2019 r., II UK 188/18, LEX nr 2690869; z 5 listopada 2020 r., II UK 407/19, LEX nr 3075150).

Sąd Okręgowy w całości podziela powyższe stanowisko Sądu Najwyższego, traktując je jako własny pogląd w sprawie. Odpowiadając zatem wprost na zarzut Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, że na gruncie ustawy o emeryturach pomostowych w kwestii ustalenia prawa do rekompensaty nie ma prawnej możliwości zaliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych, ponieważ możliwość taka dotyczy tylko stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do świadczenia emerytalnego przy niższym wieku emerytalnym, Sąd Okręgowy zważył, że skoro art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych wprost odwołuje się do pojęcia okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to oczywistym jest, że rozważania podjęte na gruncie tej ustawy w odniesieniu do służby wojskowej znajdują odpowiednie zastosowanie do świadczeń przyznawanych w trybie przepisów pierwszej z tych ustaw. Wyłącza to w tym przypadku stosowanie wyłącznie przepisu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych, który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24.11.2009 r., II UK 215/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 219, z dnia 9.03.2010 r., I UK 333/09, LEX nr 585739, z dnia 24.05.2012 r., II UK 265/11, LEX nr 1169836, z dnia 17.05.2012 r., I UK 399/11, LEX nr 1211140).

Zalicza się go więc nie tylko do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej), ale również – poprzez odesłanie z art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych – do okresu pracy w warunkach szczególnych, od którego zależy przyznanie prawa do rekompensaty.

Mając na uwadze wszystkie poczynione wyżej rozważania Sąd Okręgowy stwierdził, że w świetle ustalonych w sprawie okoliczności faktycznych, które nie były zresztą sporne między stronami, wnioskodawca przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej był zatrudniony w warunkach szczególnych a po zakończeniu tej służby spełnił wynikający z ww. przepisów (w ich brzmieniu na dzień podjęcia pracy) warunek podjęcia pracy w ciągu 30 dni od zwolnienia z zasadniczej służby wojskowej w tym samym zakładzie pracy na dotychczasowym stanowisku, na którym przed służbą bezspornie wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Organ rentowy nie kwestionował żadnej z powyższych okoliczności.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że cały sporny okres odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej od 26 października 1976 r. do 18 października 1978 r. (**1 rok, 11 miesięcy, 23 dni**), podlega zatem zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych. Mając zaś na uwadze, że organ rentowy uwzględnił wnioskodawcy jako bezsporny staż pracy w warunkach szczególnych w ilości 13 lat i 10 dni, to po zsumowaniu go ze spornym okresem zasadniczej służby wojskowej od 26 października 1976 r. do 18 października 1978 r. w ilości **1 roku, 11 miesięcy i 23 dni**, należało uznać, że ubezpieczony **udowodnił łącznie okres 15 lat i 3 dni** pracy w warunkach szczególnych, a tym samym spełnił wszystkie wymagane przesłanki do przyznania mu prawa do rekompensaty przewidzianej w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Zgodnie z art. 23 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł, jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 2 sentencji wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800) i zasądził je na rzecz wnioskodawcy, jako strony wygrywającej, od pozwanego organu rentowego, jako strony przegrywającej, w wysokości 180 zł.

A.P.